

вищої освіти, особливо за окремими творчими спеціальностями, передбачено системне вивчення питань авторського права. По-третє, не врегульовано розподіл прав між театром, режисером і актором — питання, яке стає особливо актуальним у сучасних колективах, що створюють власні п'єси або вільні адаптації.

Вирішення цих проблем можливе шляхом розширення правової освіти у сфері культури, підготовки юристів, що спеціалізуються на мистецтві, та впровадження у театрах стандартних форм договорів. Важливо також налагодити співпрацю з організаціями колективного управління авторськими правами, які можуть надавати дозволи від імені правовласників. Така система діє в більшості країн ЄС і забезпечує рівновагу між інтересами митців і авторів.

Дотримання авторського права в театральній практиці є не лише юридичною вимогою, а й показником професійної культури. Для актора знання правових норм — це частина його етичної позиції. Усвідомлення меж творчої свободи, поваги до авторства та необхідності укладання договорів формує новий тип українського театру — правосвідомого, етичного і водночас глибоко творчого.

На прикладі спадщини Івана Багряного можна побачити, як правова культура підтримує культурну спадкоємність. Закон охороняє автора, а театр оживлює його ідеї, не руйнуючи їх. Творчість, яка ґрунтується на повазі до закону, не обмежує митця, а навпаки, надає йому впевненості й легітимності у власній діяльності. Правова культура стає невід'ємною складовою акторської професії — таким самим важливим інструментом, як голос, пластика чи уява.

Отже, правова свідомість у театральній діяльності — це прояв відповідальності перед автором, глядачем і культурою загалом. Актор, який знає межі дозволеного, залишається вільним у найвищому сенсі цього слова — вільним творити без порушення чужої духовної власності, зберігаючи цілісність художнього простору і продовжуючи життя літературного слова на сцені.

А. Філософ

РОЛЬ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ЦІННОСТЕЙ ВЗАЄМОДОПОМОГИ ТА СПІВЧУТТЯ

А. Filosof

THE ROLE OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION IN EDUCATING THE VALUES OF MUTUAL HELP AND COMPASSION

Проблематика ролі хореографічної освіти у вихованні цінностей взаємодопомоги та співчуття зумовлена потребою осмислення мистецької підготовки не лише як сфери естетичного розвитку, а як соціокультурного інструменту формування морально зрілої особистості. У сучасному українському суспільстві, яке переживає глибокі гуманітарні трансформації, хореографічна освіта стає важливим чинником консолідації, соціальної реінтеграції та відновлення духовної стійкості. Мистецтво танцю в освітньому контексті має потенціал виховувати здатність до емпатії, колективної взаємодії, підтримки та солідарності, що є цінностями демократичного суспільства.

У науковому дискурсі останніх років гуманістичний потенціал хореографічної освіти розглядається як важливий чинник формування духовно-ціннісної сфери особистості. Як зазначає К. Булгага, навчальний процес у хореографічному колективі

має поєднувати естетичний розвиток із вихованням моральної чутливості, що досягається через співтворчість, довіру та взаємну підтримку між учасниками. У контексті духовно-морального виховання Ю. Калиновський наголошує, що сучасна мистецька освіта повинна забезпечувати не лише розвиток професійної майстерності, а й формування духовної культури особистості, зорієнтованої на спільне благо. У контексті сучасної мистецької педагогіки вагомий внесок у вивчення проблеми зробили І. С. Мостова та К. В. Островська, які наголошують, що хореографічне мистецтво є дієвим інструментом формування ціннісних орієнтирів, гуманістичних настанов і соціальної зрілості особистості в процесі навчання танцю.

В українському культурному просторі останніх років простежується тенденція активного звернення хореографічного мистецтва до тем єдності, незламності та взаємопідтримки, що набуває особливого значення в умовах воєнних реалій. Пошук сучасних хореографічних форм, у яких рух стає метафорою колективного опору й духовного відродження, знаходить підтвердження в низці мистецьких проєктів, поширених у медійному просторі. Показовим прикладом практичного втілення ідей взаємодопомоги та солідарності у хореографічному мистецтві став танцювальний флешмоб у Відні, організований українською хореографинею Оленою Шоптенко. У межах події 182 учасники за допомогою синхронізованого руху створили пластичні символи національної підтримки, зокрема герб України та тематичні композиційні форми, які відображали колективну стійкість і єдність українського народу. Учасники використали хореографію як засіб невербальної комунікації гуманітарного змісту, де тілесна експресія виступила метафорою духовної єдності та непохитності у часи випробувань.

На локальному рівні аналогічну гуманістичну функцію виконує діяльність чернівецької хореографіні Софії Сафрук, яка ініціювала благодійний танцювальний флешмоб на підтримку Збройних Сил України. Учасники заходу виконували танцювальні композиції, спрямовані на збір коштів для українських захисників, тим самим поєднуючи естетичну дію з конкретним соціальним ефектом.

Як бачимо, роль хореографічної освіти у вихованні цінностей взаємодопомоги та співчуття виявляється у формуванні гармонійної особистості, здатної до емпатійного сприйняття світу, моральної рефлексії й соціальної відповідальності. Хореографічна підготовка створює унікальний простір, де фізичний рух поєднується з духовним змістом, а колективна взаємодія стає засобом розвитку гуманістичних рис характеру. Під час спільної творчості формується глибоке відчуття єдності, довіри та взаємної підтримки, що перетворює мистецький процес на педагогічну модель співжиття, ґрунтованого на принципах солідарності, поваги й емоційного співзвуччя. У такий спосіб хореографічна освіта виконує місію морального виховання, розвиваючи у майбутніх митців здатність не лише передавати емоції засобами танцю, а й усвідомлювати їхній суспільний, етичний і духовний вимір.

Крім того, хореографічна діяльність сприяє формуванню внутрішнього почуття взаємозалежності між учасниками творчого процесу, що актуалізує розуміння колективної відповідальності та необхідності взаємної допомоги. У межах навчально-виховного процесу мистецтво танцю виступає засобом розвитку культури партнерства, ненасильницької комунікації та моральної чутливості до іншої людини. Через узгодженість ритму, пластику рухів, синхронність емоцій

створюється педагогічне середовище, у якому формується досвід співпереживання, довіри й моральної підтримки.

Таким чином, хореографічна освіта набуває значення цілісного виховного інституту, що формує особистість, здатну до глибокого духовного самовираження та активної участі в суспільному житті, спираючись на гуманістичні ідеали взаєморозуміння, доброзичливості й співучасті.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методик формування морально-етичних компетентностей у процесі хореографічного навчання, впровадженні хореотерапевтичних технологій у систему мистецької освіти, а також у вивченні впливу колективного танцю на соціальну згуртованість і психологічну стійкість молоді. Поглиблення таких досліджень сприятиме утвердженню хореографії як важливого чинника гуманістичного розвитку, де мистецтво руху перетворюється на мову духовної солідарності, взаємопідтримки та національної єдності.

М. Замета

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЯК ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

М. Zameta

COPYRIGHT AS A TOOL FOR CULTURAL IDENTITY IN THE DIGITAL AGE

Базовий функціонал інтернету із самого свого створення передбачав популяризацію інформацію по всьому світу. Цифрові платформи відкрили безпрецедентні можливості для митців та спільнот, одночасно поставивши нові виклики щодо захисту авторських прав.

Зростаюча роль інтелектуальної власності в глобалізованому культурному просторі, де культурні продукти легко поширюються та взаємодіють між різними спільнотами. Метою доповіді є показати, як авторське право сприяє формуванню та збереженню культурної ідентичності як на національному, так і на локальному рівнях, забезпечуючи охорону творчих надбань, підтримуючи унікальні культурні коди.

Міжнародне правове регулювання авторського права ґрунтується на низці ключових конвенцій та договорів, зокрема Бернській конвенції та положеннях Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ, WIPO), які визначають стандарти охорони творчих робіт у глобальному масштабі. Авторське право в цьому контексті виступає універсальним інструментом захисту творчості, що дозволяє авторам та державам забезпечувати визнання та охорону культурних продуктів за межами національних кордонів. Міжнародне право відіграє важливу роль у збереженні національної культурної спадщини, створюючи механізми правового захисту традиційних творів, унікальних культурних символів та народного мистецтва, що дозволяє запобігати їх несанкціонованому використанню на світовій арені.

Серед механізмів захисту культурної спадщини важливе місце займає державна реєстрація творів, яка фіксує авторство та дату створення, а також ліцензування і видачу дозволів на використання творів третіми особами. Законодавство передбачає і санкції за порушення авторських прав, включаючи цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність, що стимулює дотримання прав авторів й охорону